

Συνέντευξη
από το
Μουσείο
Καραθεοδωρή

e-raideia news

Επιμέλεια: Γριβογεώργος
Βασίλειος

1. Μπορείτε να μας πείτε λίγα λόγια για το Μουσείο Καραθεοδωρή; Πότε ιδρύθηκε, από ποιον και ποιος ήταν ο στόχος της ίδρυσής του;

Ο Αθανάσιος Λιπορδέζης σε συνεργασία με τον Δήμο Κομοτηνής και τον Ν. Λυγερό έθεσαν τις βάσεις για την ίδρυση και λειτουργία του Μουσείου Καραθεοδωρή στην Κομοτηνή, μετά από δεκαπενταετή έρευνα στην Ελλάδα, το Ισραήλ, Πολωνία, Γαλλία, Αμερική και τη Γερμανία. Έτσι, από το 2009 λειτουργεί το Μουσείο Καραθεοδωρή με μεγάλη επισκεψιμότητα.

Από την πρώτη στιγμή της σύλληψής της ιδέας από τον μαθηματικό-συγγραφέα, ιδρυτή του Συνδέσμου Φίλων Καραθεοδωρή, Σάκη Λιπορδέζη για την ίδρυση και λειτουργία ενός τέτοιου μουσείου, το βασικό όραμα ήταν να διαδραματίσει ένα ρόλο παιδείας για μαθητές Δημοτικού, Γυμνασίου, Λυκείου και φοιτητές σε προπτυχιακό ή μεταπτυχιακό επίπεδο. Ο σκοπός του Μουσείου Καραθεοδωρή είναι επομένως, εκπαιδευτικός – παιδαγωγικός αλλά και επιστημονικός.

2. Τι πιστεύετε πως πρεσβεύει το Μουσείο αυτό ως προς την επιστήμη και τον πολιτισμό;

Το Μουσείο Καραθεοδωρή στην Κομοτηνή είναι το θησαυροφυλάκιο του εθνικού αδαπάνητου θησαυρού, δηλαδή του έργου του μεγάλου μαθηματικού Κωνσταντίνου Καραθεοδωρή. Το μουσείο Καραθεοδωρή αποτελεί τον «θρόνο» του άρχοντα της επιστήμης. Από αυτό εκπέμπει την λάμψη του έργου του σε όλη την οικουμένη. Το μουσείο, λοιπόν, που φιλοξενεί τα αρχεία, το έργο, τα προσωπικά του αντικείμενα και τις οικογενειακές φωτογραφίες του μεγάλου επιστήμονα, θα φωτίζει ως φάρος γνώσης και θα διακτινίζεται σ' όλο τον κόσμο θυμίζοντας πως το αρχαίο ελληνικό πνεύμα των μαθηματικών του Αρχιμήδη, Πυθαγόρα, Ευκλείδη και τόσων άλλων σπουδαίων μαθηματικών, είναι αθάνατο και ξαναζωντανεύει με την πένα του Κωνσταντίνου Καραθεοδωρή, για να συμπληρώσει έτσι και με άλλες σελίδες την ένδοξη ιστορία των αρχαίων Ελλήνων Μαθηματικών. Το μουσείο όμως αναδεικνύεται και σε χώρο παιδείας που έρχεται να καλύψει το έλλειμμα της ύπαρξης του Καραθεοδωρή από τα σχολικά εγχειρίδια.

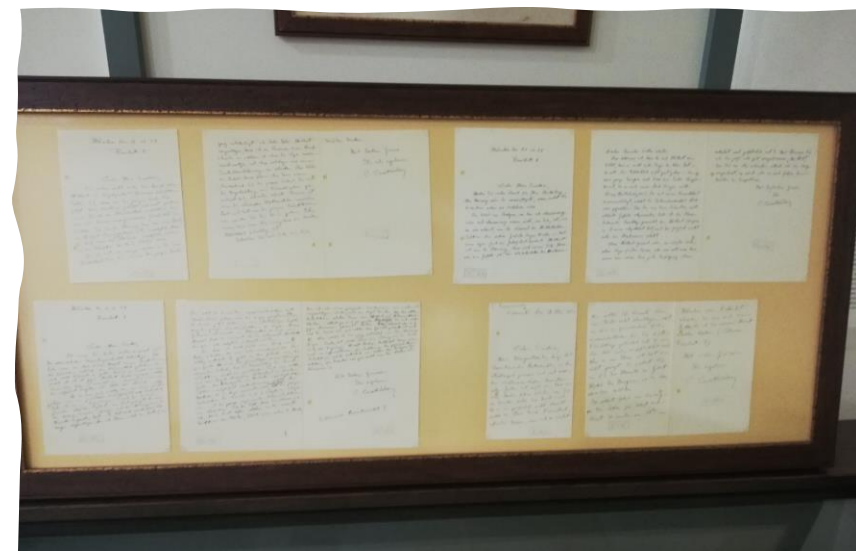
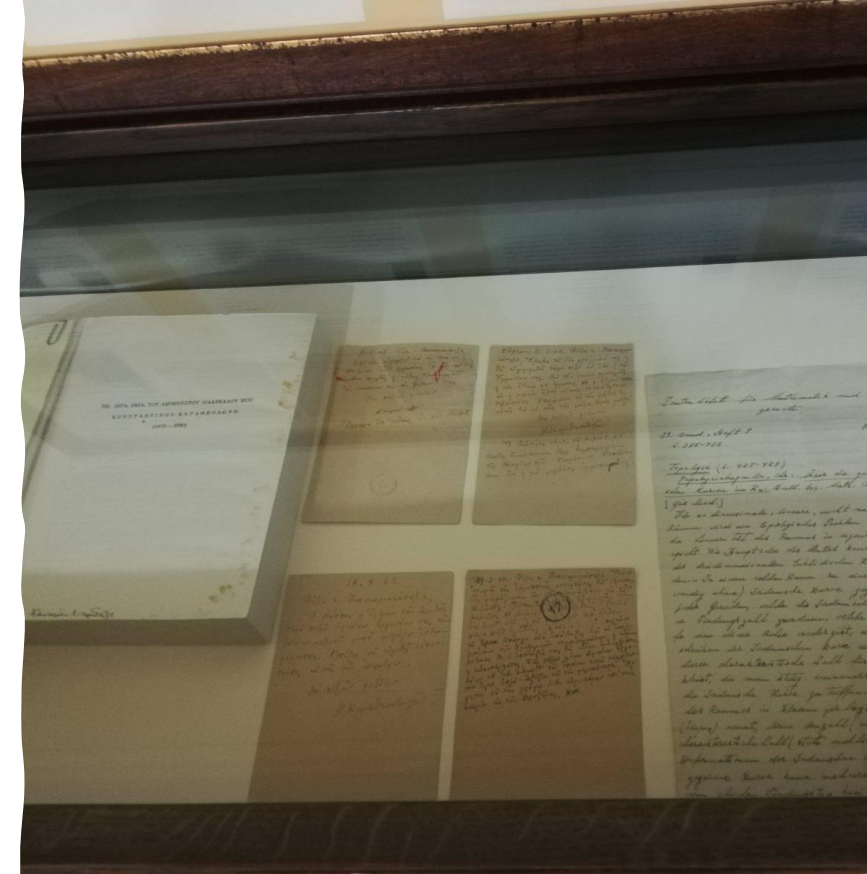

3. Τι πιστεύετε πως μπορεί να αποκομίσουν οι νέοι με την επίσκεψή τους στο Μουσείο Καραθεοδωρή; Για ποιους λόγους θα το προτείνατε σε έναν μαθητή, με κλίση στις θετικές επιστήμες;

Στο μουσείο Καραθεοδωρή οι επισκέπτες μπορούν να ανακαλύψουν το μεγαλεπίβολο έργο του κορυφαίου Έλληνα μαθηματικού -διεθνούς φήμης- Κωνσταντίνου Καραθεοδωρή, μέσα από αυθεντικές πηγές.

Οι νέοι έρχονται σε επαφή με την προσωπικότητα ενός μεγάλου δασκάλου, φιλόπατρη και οικογενειάρχη, ενώ παράλληλα γνωρίζουν το ένδοξο γένος των Καραθεοδωρήδων, για τους οποίους έχει γραφτεί πλήθος βιβλίων. Έτσι, παιδιά, νέοι και μεγάλοι βρίσκουν πρότυπα να θαυμάσουν, να εμπνευστούν και να οραματιστούν.

Το έργο του Κ. Καραθεοδωρή δεν είναι μόνο μεγάλο. Είναι και κορυφαίο επειδή είναι καινοτόμο. Ανοίγει νέους δρόμους σε πολλούς κλάδους των Μαθηματικών και της Φυσικής, ακόμη και Αστρονομίας με το βιβλίο του για το κατοπτρικό τηλεσκόπιο του Smith. Έτσι πολλοί φοιτητές, Έλληνες και ξένοι ακόμη και σήμερα κάνουν μεταπτυχιακό ή και διδακτορικό πάνω στο έργο του. Στο μουσείο υπάρχουν τα αυθεντικά χειρόγραφα και το βιβλίο θεωρίας SOMAS, αποκλειστικά του Κ. Καραθεοδωρή, που δεν εξέδωσε όσο ζούσε και δεν είναι ακόμη ευρέως διαδεδομένη στην επιστημονική κοινότητα. Αυτό δείχνει ότι η υπόθεση Καραθεοδωρή έχει προοπτική και μέλλον. Επομένως, ένας μαθητής με κλίση στις θετικές επιστήμες μπορεί να εμπνευστεί από το έργο του Καραθεοδωρή και να χαράξει μια λαμπρή πορεία στηριζόμενος σε τέτοια πρότυπα.

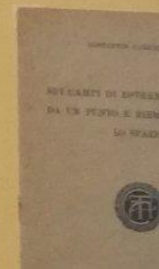
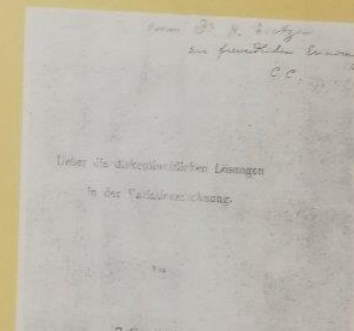
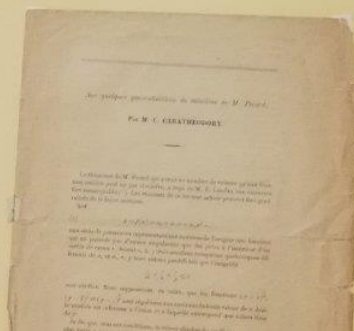
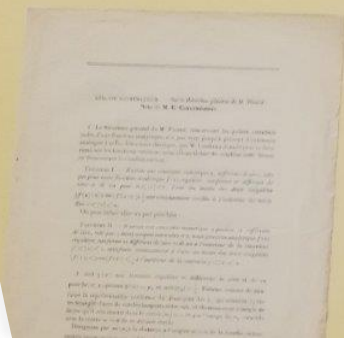
4. Σχεδόν καμία οικογένεια δεν έφερε τόσες πολλές εξέχουσες προσωπικότητες, όσο αυτή των Καραθεοδωρή. Μπορείτε να αναφέρετε μερικές από τις σημαντικότερες φυσιогνωμίες, οι οποίες ανήκουν στο γενεαλογικό δέντρο των Καραθεοδωρή;

Δύο μεγάλες προσωπικότητες των οποίων τα αρχεία φιλοξενούνται επίσης στο μουσείο, είναι ο Στέφανος Καραθεοδωρής ο ιατρός και Αλέξανδρος Καραθεοδωρής, νομικός-διπλωμάτης. Ο Στέφανος Καραθεοδωρής μιλούσε 17 γλώσσες και σπούδασε έξι πανεπιστημιακές σχολές: Ιατρική, Φιλοσοφία, Θεολογία, Φιλολογία, Φυσική, Μαθηματικά και ανήκει στους κορυφαίους διανοητές της Ευρώπης. Ο γιος του, ο Αλέξανδρος, ήταν νομικός-διπλωμάτης, μιλούσε 16 γλώσσες και χάραξε μια ένδοξη πορεία σε ποικίλους τομείς. Τα περισσότερα παιδιά τους παντρεύτηκαν με σημαντικά πρόσωπα της νεοελληνικής ιστορίας και έτσι φτιάχτηκε το αγλαόκαρπο δέντρο του γένους Καραθεοδωρή με ρίζες από την Ανδριανούπολη της Θράκης. Οι επισκέπτες μπορούν να γνωρίσουν το γενεαλογικό δέντρο 8 γενεών στο μουσείο.

5. Ποια είναι η παρακαταθήκη της οικογένειας Καραθεοδωρή στην Ελλάδα, αλλά και σε όλη την υφήλιο;

Είναι τεράστια η παρακαταθήκη της οικογένειας Καραθεοδωρή. Πλήθος βιβλίων, συγγραμμάτων μας μεταδίδουν το φως της γνώσης σχετικά με ποικίλες επιστήμες και τομείς. Ένα μέρος των αρχείων αυτών φιλοξενούνται στο μουσείο Καραθεοδωρή στην Κομοτηνή. Μάλιστα, μέσα από την ιστορία της ζωής μελών της οικογένειας όπως ο Κωνσταντίνος Καραθεοδωρή, αναδεικνύονται ηθικές αξίες και λαμπρά πρότυπα.

6. Ο Κωνσταντίνος Καραθεοδωρή αποτελεί αδιαμφισβήτητα μια εξέχουσα προσωπικότητα με μεγάλη συμβολή στα Μαθηματικά και όχι μόνο. Ποιο πιστεύετε πως ήταν το μεγαλύτερό του κατόρθωμα;

Από μικρή ηλικία διαβάζουμε στα περιθώρια των τετραδίων του αφιερώσεις από τον γνωστό σεόλου Ιούλιο Βερν, το νεοελληνιστή Lengrand, το δάσκαλό του Burgalts, με προτάσεις που προβλέπουν ότι θα γίνει ένας νέος Ευκλείδης. Μάλιστα, κερδίζει τον πανελλήνιο διαγωνισμό μαθηματικών δύο απανωτές φορές και σε ηλικία 27 χρονών για την αγάπη των Μαθηματικών εγκαταλείπει την περίοπτη θέση ως πολιτικός μηχανικός για εργασίες στην πυραμίδα του Χέοπος.

Σπουδάζει στο κατεξοχήν κορυφαίο κέντρο μαθηματικών που είναι το πανεπιστήμιο της Γοτίγγης εν μέσω των κορυφαίων επιστημόνων όπως ο Klein, Schwarz, Hilbert, Einstein, Minkowski, Max Planck, Sommerfeld και πολλούς ακόμη και διακρίνεται από όλους στο επίπεδο να γίνεται άμεσα καθηγητής. Το 1936 θεσπίζεται το βραβείο Fields για μαθηματικούς ως 40 ετών και ο πρόεδρος μεταξύ των πέντε κορυφαίων μαθηματικών του κόσμου που αποτελούν την επιτροπή είναι ο Κ. Καραθεοδωρή.

6. Ο Κωνσταντίνος Καραθεοδωρή αποτελεί αδιαμφισβήτητα μια εξέχουσα προσωπικότητα με μεγάλη συμβολή στα Μαθηματικά και όχι μόνο. Ποιο πιστεύετε πως ήταν το μεγαλύτερό του κατόρθωμα;

Ενώ μεσουρανάει στον ουρανό της επιστήμης με περίοπτη θέση καθηγητή και δέχεται τις υποκλίσεις όχι μόνο του Αϊνστάιν αλλά και όλων των σπουδαίων ανά τον κόσμο μαθηματικών και φυσικών, αυτός τα εγκαταλείπει όλα επειδή η πατρίδα του τον καλεί για να προσφέρει τις υπηρεσίες του. Όταν αυτό το επαναλαμβάνει δεύτερη φορά για να ακούσει από συνάδελφό του Sommerfeld: «Ξανά στέφανον εξ ακανθών για την Ελλάδα κ.Καραθεοδωρή;» τότε παίρνεις μία μικρή μόνο ιδέα για τη σημαντική αυτή προσωπικότητα.

Μολονότι όσα προανέφερα είναι πολύ σημαντικά κατορθώματα, θεωρώ την οργάνωση του Πανεπιστημίου της Σμύρνης ένα από τα σημαντικότερα επιτεύγματα.

Στις 2 Μαΐου του 1919 τα ελληνικά στρατεύματα απελευθερώνουν τη Σμύρνη. Το Σεπτέμβριο του ίδιου έτους ο Ελευθέριος Βενιζέλος, που βρισκόταν στο Παρίσι για τη Διάσκεψη της Ειρήνης, καλεί τον Κ. Καραθεοδωρή από το Βερολίνο για να τον βοηθήσει στην υλοποίηση του μεγαλόπνοου σχεδίου του για τον εκπολιτισμό της Ανατολής. Αργότερα ο Ελευθέριος Βενιζέλος αποφασίζει να συσταθεί στη Σμύρνη το δεύτερο ελληνικό Πανεπιστήμιο, κάτι που ενθουσιάζει τον Κ. Καραθεοδωρή, κάπως αυτό αποτελούσε μέρος της υποβληθείσας πρότασής του.

6. Ο Κωνσταντίνος Καραθεοδωρή αποτελεί αδιαμφισβήτητα μια εξέχουσα προσωπικότητα με μεγάλη συμβολή στα Μαθηματικά και όχι μόνο. Ποιο πιστεύετε πως ήταν το μεγαλύτερό του κατόρθωμα;

Το ιδρυτικό διάταγμα του Πανεπιστημίου της Σμύρνης εκδίδεται την 1η Δεκεμβρίου 1920 από την Ύπατη Αρμοστεία της Ελλάδος. Σ' αυτό επίσημος οργανωτής διορίζεται ο Κ. Καραθεοδωρή, ο οποίος προηγουμένως είχε εγκαταλείψει τη θέση του ως καθηγητής στο Πανεπιστήμιο του Βερολίνου. Μελετώντας τα οργανογράμματα του πανεπιστημίου αυτού, τα όργανα που παραγγέλθηκαν, τα βιβλία που θα αποτελούσαν την κιβωτό της γνωσιολογίας του πανεπιστημίου καθώς και τμήματα των σχολών και εργαστηρίων που θα περιλάμβανε, αντιλαμβάνεται κανείς το μέγεθος της ποιότητας αλλά ακόμη και το έργο που θα επιτελούσε αυτό το ίδρυμα.

Θα ήταν παράλειψη αν δεν σας προσφέραμε την πληροφορία από τις αυτοβιογραφικές σημειώσεις του Κ. Καραθεοδωρή ότι η δυσχερέστερη αποστολή του ήταν η επάνδρωση του πανεπιστημίου με κορυφαίους επιστήμονες της Ευρώπης, δεδομένου ότι υπήρχε νομικό κώλυμα για Γερμανούς καθηγητές να διδάξουν εκεί.

Το Πανεπιστήμιο εγκαθίσταται σε ένα ευρύχωρο οικοδόμημα στον λόφο του Μπαχρή Μπαμπά, που περιελάμβανε 70 αίθουσες, αμφιθέατρο 320 θέσεων και μεγάλο περίβολο.

Έμβλημα του ιδρύματος η επιγραφή «Φως εξ ανατολών» (βλέπε σφραγίδα), που σκόπιμα επέλεξε ο Κωνσταντίνος Καραθεοδωρή, θέλοντας να τονίσει πως η Ελλάδα δεν ήρθε στη Μικρά Ασία ως δυνάστης, αλλά ως φορέας πολιτισμού και ανάπτυξης των γραμμάτων.

6. Ο Κωνσταντίνος Καραθεοδωρή αποτελεί αδιαμφισβήτητα μια εξέχουσα προσωπικότητα με μεγάλη συμβολή στα Μαθηματικά και όχι μόνο. Ποιο πιστεύετε πως ήταν το μεγαλύτερό του κατόρθωμα;

Τα πρώτα σχέδια προβλέπουν την ίδρυση Σχολών που θα σχετίζονται με την αξιοποίηση της ευρύτερης περιοχής, έχοντας ταυτόχρονα ως στόχο να καταστεί το Πανεπιστήμιο εφάμιλλο των μεγάλων ευρωπαϊκών. Έτσι αποφασίζεται η δημιουργία των παρακάτω Σχολών:

1. Φυσικομαθηματική και Γεωπονική Σχολή
2. Σχολή Ανατολικών Γλωσσών και Ανατολικού Πολιτισμού
3. Εμπορική Σχολή
4. Σχολή Χωροσταθμών και Εργοδηγών
5. Σχολή Δημοσίων Υπαλλήλων
6. Ανώτερο Μουσουλμανικό Ιεροδιδασκαλείο
7. Ινστιτούτο Υγιεινής.

Ο Κωνσταντίνος Καραθεοδωρή θεωρούσε τη βιβλιοθήκη ως τη σπονδυλική στήλη του Πανεπιστημίου και είχε κατ' επανάληψη εκδηλώσει την επιθυμία να πλάσει βιβλιοθήκη μοναδική σ' ολόκληρη την Ανατολή. Για το σκοπό αυτό πήρε έγκριση από τον ύπατο αρμοστή Στεργιάδη για την πρόσληψη του Δόκτορα J.Ausserer, που για 12 χρόνια ήταν υπάλληλος της Εθνικής Βιβλιοθήκης του Βερολίνου, και πέτυχε την αγορά 20.000 σπουδαίων συγγραμμάτων.

7. Πώς θα δικαιολογούσατε την απύθμενη αγάπη του Κωνσταντίνου Καραθεοδωρή για την πατρίδα του, την Ελλάδα, παρά το γεγονός πως πέρασε ελάχιστα χρόνια στην χώρα μας;

Αυτό θα έλεγα ότι είναι ένα χαρακτηριστικό των Ελλήνων, η φιλοπατρία, η αγάπη δηλαδή για την πατρίδα τους. Οι Έλληνες αγαπούν την πατρίδα τους και θυσιάζονται για αυτήν, όπως έχει δείξει η ιστορία άλλωστε. Οι σχέσεις με το κράτος είναι άλλο θέμα, αυτό πολλές φορές το αισθάνονται ξένο ή εχθρικό. Άλλο η πατρίδα και άλλο το κράτος στη συνείδηση του Έλληνα.

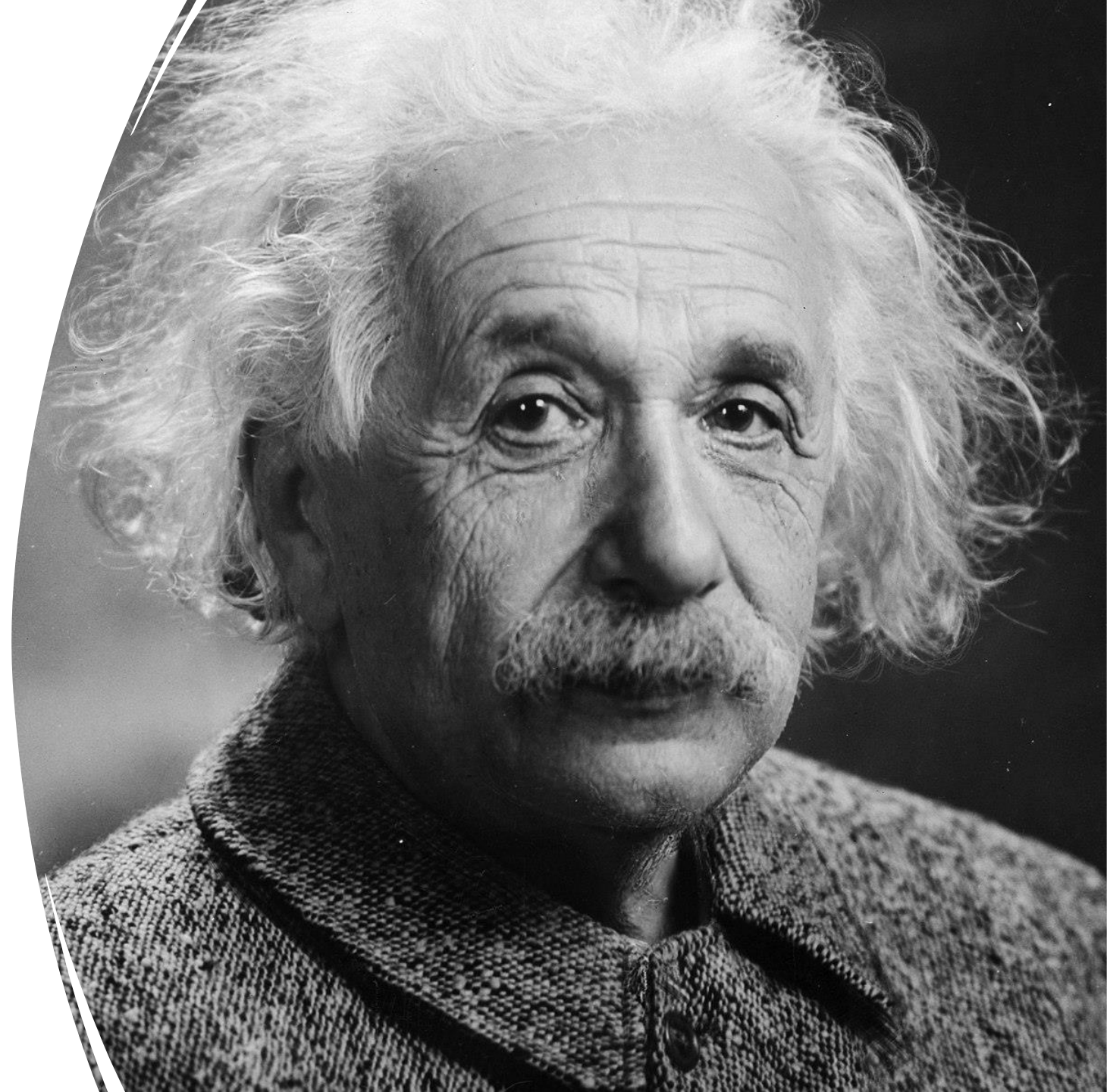

8. Πείτε μας λίγα λόγια για την σχέση του Κωνσταντίνου Καραθεοδωρή με τον μεγάλο φυσικό Άλμπερτ Αϊνστάιν. Πώς θεμελιώθηκε μια τόσο ισχυρή επαγγελματική συνεργασία μεταξύ τους;

Η αλληλογραφία Αϊνστάιν – Καραθεοδωρή ξεκίνησε το 1916 και τελείωσε το 1929. Ο Αϊνστάιν ήδη από το 1905 είχε διατυπώσει την ειδική θεωρία της σχετικότητας και το 1915 είναι πλέον πιο έμπειρος και επιστημονικά ώριμος να διατυπώσει τη Γενική Θεωρία της Σχετικότητας. Η θεωρία κατατέθηκε στις 2 Δεκεμβρίου αλλά πριν μερικούς μήνες ο Αϊνστάιν βρέθηκε στο Göttingen όπου ήταν καθηγητής ο Κ. Καραθεοδωρή. Μετά την κατάθεση της θεωρίας εντοπίστηκαν κάποιες ελλείψεις και τρία σημαντικά αναπάντητα ερωτήματα, τα οποία απαιτούσαν υψηλό επίπεδο μαθηματικών. Ο Αϊνστάιν απευθύνεται στους κορυφαίους μαθηματικούς μεταξύ των οποίων και ο Κ. Καραθεοδωρή.

Απαντήσεις ήρθαν από τον Κ.Καραθεοδωρή και μάλιστα άμεσα όπως μας πληροφορούν και οι ημερομηνίες των επιστολών.

Επίσης το γεγονός ότι ο Αϊνστάιν κράτησε αυτές τις επιστολές καταδεικνύει πόσο σημαντικές ήταν γι' αυτόν, ενώ τα συναισθήματα που διατυπώνει σε μία από τις επιστολές του προς τον Καραθεοδωρή αναδεικνύουν το μέγεθος της ωφέλειας που δέχτηκε αφειδώς και άμεσα από τον Κ. Καραθεοδωρή. Σημειωτέον το 1923 που ο Κ. Καραθεοδωρή δημοσιεύει μία εργασία του με τίτλο «Επί των αξιωμάτων της ειδικής θεωρίας της σχετικότητας» το πρώτο τηλεγράφημα το παίρνει από τον Αϊνστάιν που του γράφει «Συνάδελφε με καταπλήξατε».

9. Τι πιστεύετε πως κάνει τα πρόσωπα της οικογένειας Καραθεοδωρή ένα θετικό πρότυπο για τους νέους, και ποιες αξίες και ιδανικά πιστεύετε ότι πρεσβεύουν;

Η ακραιφνής αγάπη τους για την επιστήμη και τη γνώση, αλλά και η προσφορά στην ανθρωπότητα μέσα από αυτές. Η νέα γενιά, έχετε μεγάλη ανάγκη από τέτοια πρότυπα για να χαράξετε πορεία για το μέλλον σας.

Θα εστιάσω μάλιστα στον Κωνσταντίνο Καραθεοδωρή, ο οποίος υπήρξε μία σπανίζουσα μορφή στην ιστορία της επιστήμης, όπου η δυσθεωρήτου ύψους επιστημονική του οντότητα συναγωνίζεται αυτήν που αφορά τον άνθρωπο Καραθεοδωρή, τον φιλόστοργο οικογενειάρχη, τον ώριμο πολίτη, τον φιλόπατρη στο επίπεδο του ανιδιοτελούς οραματιστή. Ο αδαμάντινος χαρακτήρας, το ταλέντο του και ο ευφυής νους, δεν μπορούσαν παρά να προδιαγράψουν τη λαμπρή πορεία, άστρου φωτεινού που μας φωτίζει ακόμα και σήμερα με φως ελληνικό και οικουμενικό.

10. Παρά την τεράστια συμβολή της στην παγκόσμια πολιτισμική και επιστημονική κληρονομιά, η οικογένεια Καραθεοδωρή, δεν λαμβάνει την ανάλογη αναγνώριση στην Ελλάδα, την χώρα από την οποία κατάγεται. Πιστεύετε πως η δημιουργία αυτού του μουσείου μπορεί να θέσει τα θεμέλια για την καλυτέρευση αυτής της κατάστασης;

Φυσικά και το πιστεύω, γιατί το Μουσείο Καραθεοδωρή στην Κομοτηνή είναι ο φάρος που φυλάει το έργο και τη ζωή του μεγάλου μαθηματικού Κωνσταντίνου Καραθεοδωρή, για να θυμίζει την λάμψη του έργου του και να μας την προσφέρει. Αξίζει να σημειωθεί πως φέτος υλοποιήθηκε και το μεγάλο όραμα της ψηφιοποίησης των αρχείων του μουσείου. Έτσι, θα έχουν πρόσβαση στο έργο των Καραθεοδωρή σπουδαστές από όλο τον κόσμο για να κάνουν τις εργασίες τους και να φέρουν αυτό το φως της γνώσης και στην Ελλάδα για να ξαναδοξαστούν και οι Καραθεοδωρή.

The image features three vertical panels of historical black and white photographs. The left panel shows a man in a military uniform with a dark cap and a highly decorated, ornate jacket. The middle panel shows a man in a dark suit and a white cravat. The right panel shows a man in a military uniform sitting in a chair. A large, semi-transparent text box is centered over the middle panel, containing Greek text.

Ένα μεγάλο ευχαριστώ αξίζει στην διεύθυνση και το προσωπικό του μουσείου, οι οποίοι, όχι μόνο έδωσαν κατατοπιστικότερες απαντήσεις στις ερωτήσεις μας, αλλά μάλιστα προσφέρθηκαν να μας στείλουν πλήθος φωτογραφικού υλικού, μέρος του οποίου χρησιμοποιήθηκε και στην παρουσίαση αυτή.